№ 60 Երեքշաբթի Յունիսի 3 **1886** Երեքշաբթի Յունիսի 3 № 60

ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ. Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ախալցխայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արքայազն իշխանների աքսորելը. Արտաքին լուրեր. —ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ժընէվ կանտօնի ուսումնարանական նոր պրօգրամմների առիթով.

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Մայիսի 23-ին

Աբասթումանի հրաշագործ բնութեան հրապուրելի տեսարանները նկարագրելու համար, հարկաւոր է մի այնպիսի տաղանդաւոր գրիչ, որ կարողանար մի աննչան գաղափար կազմել տալ հետաքրքիր ընթերցողին: «Новое Обозрѣніе»-ի 825 համարում «На одинъ день въ Боржомѣ» յօդուածը յղացուց իմ մէջ միտք, գոնէ մի մանաւոր առաջնորդի դեր կատարելու Թիֆլիսից մինչև Աբասթուման: Աբասթումանը, որպէս ամարանոց, կարող է մրցել Կովկասում գտնված բոլոր ամարանոցների հետ այն առաւելութիւններով, որ պարգևել է նրան թէ բնութիւնը և թէ մարդկային հանճարը և նուրբ ճաշակը: Թիֆլիսից երկաթուղին մեկնելով առաւօտեան $8^1/_2$ ժամին, կէսօրից մի քանի րոպէներ անց հասնում է Միխայլօվօ կայարանը, ուր թէ փօստային և թէ մասնաւոր անձանց տամնեակ կառքերը ամեն դասակարգի համար յարմարեցրած, սպասում են անհամբեր: Շարժվեց անիւը հարթ և կանոնաւոր խճուղու վրա և մէկ ժամից յետոյ մտնում է այն գեղարուեստական հովիտը, որտեղ թէ քանքարաւոր վրձինը և թէ բանաստեղծի գրիչը անգործութեան դատապարտվելու են, չը վստահանալով իրանց տաղանդի վրա: Մենք անցնենք Բօրժօմը, թողնելով ձախ կողմը յորդահոս Կուր գետը, որ խփուելով եզերքներին, մի առանձին ներդաշնակութիւն է կազմում զովասուն անտառի համր և մեղմ սօսափիւնի հետ: Անտառը դեռ չը վերջացած սկսվում է Ածզորի պտղատու ծառերի աշխարհը: Որքան հիանալի է մայիսեան ամիսը այդ պտղատու ծառերի երփներանգ ծաղիկների անուշահոտութիւնով, նոյնքան պքանչելի են յունիսը և յուլիսը իրանց հրաշագործած պաճուճանքներով, երբ նկատում ես ծաղիկների արտադրած կարմիր և դեղին բալը, կեռասը, սալորը, ծիրանը և այլն: Ածզորից սկսվում են մրգաստաններով զարդարված գիւղերը մինը միւսի յաջորդելով: Ահա և Ախալցխա քաղաքը. հեռուից նայող ճանապարհորդի գեղեցիկ տպաւորութիւնը և Ախալցխայի պատիւը չը շօշափելու համար (խօսքս ներքին բարոյական և տնտեսական վիճակի մասին է) կառքը ճեղքում է հին և նոր քաղաքամասերը, ձախ կողմը թողնելով փօցխով-չայը, աջից պարտէզներով և ծառաստաններով շարունակելով ճանապարհը կանոնաւոր խճուղիի վրայով, երկու ժամէն հասնում է Աբասթումանի մշտադալար անտառի մուտքը համանուն գետակի եզերքով: Գիշեր է. ժամի 11: (Միխայլօվօյից մինչև Աբասթուման $98^1/_2$ վերստ է) այսքան բազմազան տեսարանի ախորժելի տպաւորութեան տակ թող ննջէ Թիֆլիսի տասն և հինգ ժամուայ ճանապարհորդը, վստահելով, որ քաղցր անուրջը և հետաքրքրութիւնը պիտի արթնացնէ շատ վաղ, գոնէ ժամը 5-ին: Առաւօտ է: Մշուշը պատել է բարձրաբերձ սարերի կանաչազարդ անտառի գագաթները. քաղցր զեփիւռը իր գիւթական ներգործութեամբ սթափեցնում է քնաթաթախ ճանապարհորդին. թարմ զովութիւնը նոր ոգի է ներշնչում, իսկ ծաղիկների, մայրի և մշտադալար եղևին անտառի անուշահոտութիւնը գրգռում է հոտոտելիքը. թոյլ մկանունքը զօրութիւն են առնում. ջղերը լարվում են. այլ չէ շրջում մարդ, բայց թռչում, ձուր. անտառից անտառ, ծաղկանկար դաշտերից դէպի մարգագետինները, կարկաչասահ առուակների մօտ անյագութեամբ ցանկանում է կլանել բոլոր զովութիւնը, թարմութիւնը, բնութեան սքանչելի բոլոր հրաշագործ տեսարանները: Ահա բնութեան գեղատեսիլ լուսատուն իր քնքոյշ երեսիկը ցոյց է տալիս անտառազարդ սարերի գագաթներից. խայտում է այնտեղ, այն յաւերժահարսների պէս, որոնք պատկառանքով սքօղվում են մարդկանց ներկայութիւնից. մշուշը հեռացել է, բայց երկնից թագուհին չէ ցանկանում ջերմացնել քեզ. նա հազիւ հազ միջօրէին այցելութեան է գալիս, և երկար չէ մնում հիւր, կրկին ամբառնում է թըռթռալով և զարնուելով դալարագեղ անտառի կատարներին: Ամառնային չոքերից ապահոված զաշնիկը այստեղ ունի ամենայն բաւականութիւններ. անտառային ճեմելիք, գեղեցիկ մարգագետիններ, ծաղկազարդ զբօսարաններ, սառն և տաք բաղանիքներ: Զինուորական նուագախումբը նուագում է ամեն օր կամ րօշչաներում և կամ րօտոնդայում. պարում են, կաքաւում են, ծիծաղում են. և ձվ զուարթ չէ այստեղ. քնքշացած և նիհար երկսեռ երիտասարդների երեսից անգամ չէ հեռանում ինքնաբաւական ժպիտը: Բնութիւնն է այստեղ տրամադրողը. նա է հիւանդ կուրծքերի կենդանարար բալասանը: Չը մոռանանք յիշել և այն մագնիսը, որ իր ներգործութիւնը ունեցել է շատ և շատ հիւանդների վրա.—դա նոյնպէս բնութեան պարգևած, վճիտ առուակների զուլալաթայ հանքային ջրերն են: Չը մանելով մանրամասն ռեակցիաների ... Աբասթումանի իսկանս հանքային աղբիւրները դեռ շատ շատերին դէպի կեանք վերադարձնելու շնորհը ունենալու են: Դորա կենդանի վկաները տեղական հիւանդանոցի հարկաբաժինների օգտուելն է: (Այս մասին վճիռը հեռու է տանում գրիչս իր նպատակից): Կենտական սխալքները և բնակարանները անհամեմատ արժան են Կօջօրից, Բօրժօմից և այլն: Աբասթումանի տարածութիւնը խճուղիի ուղղութեամբ սկսեալ զօրանոցից մինչև բժշկապետ Ռէմմերթի նորաշէն ամարանոցը է երեք վերստ, գեղեցկաշէն և յարմարաւոր ամարանոցներով շրջապատուած. մէջտեղից սահում է հայելու նման Աբասթուման գետակը, որը Ռէմմերթեան կամրջի տակից գահավիժվելով ցած, ստեղծում է այն արուեստական ջրվէժը, որ Աբասթումանի զարդերից մին կարելի է համարել: Ահա այդ ջրվէժի աջակողմեան հանդէպ է այն հսկայ, բժշկական հանքային ջրերի բաղանիքը, որուն մարմարեայ աւազանների և զանազան հիւանդութիւնների համար յարմարեցրած մեքենաներով, բաժանմունքների նկարագրութիւնից հեռու մնալով, եզրակացնում եմ.—այս ամեն բաւականութիւններին մասնակցելու համար, Թիֆլիսից մինչև Աբասթուման 15 ժամում երկաթուղով (III կարգի վագօնով) և ֆայետօնով գնալը մի մարդուն արժէ 15 րուբլի, իսկ երկուսին 25 րուբլի:

Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մայիսի 30-ին, ուրբաթ օրը, կովկասեան կառավարչապետ իշխան Դոնդուկով-Կորսակով բարեհաճեց այցելել Թիֆլիսի քաղաքային Արհեստաւորաց ուսումնարանը: Ուղիղ ժամը $1^1/_2$-ին կէսօրից յետոյ իշխանի կառքը կանգնեց Արհեստաւորաց ուսումնարանի դռների մօտ, ուր դիմաւորեց նորին պայծառափայլութեանը, ուսուցիչներով շրջապատված, ուսումնարանի դիրեկտոր պ. Խարկօվ, աղ ու հացով: Իշխան կառավարչապետը մանգալով դասատները և ամեն բանի մասին մանրամասն հարց ու փորձ անելով, գնաց արհեստանոցները, ուր ուսումնարանի բոլոր աշակերտները աշխատում էին: Իշխան կառավարչապետը իւրաքանչիւր արհեստանոց մանելիս ողջունում էր աշակերտներին խրախուսական խօսքերով, իսկ աշակերտները ոգևորված կերպով պատասխանում էին իշխանի ողջոյնին: Մէկ ժամից աւել պատելով արհեստանոցները և գոհ մնալով ուսումնարանի թէ արտաքին և թէ ներքին դրութիւնից, իշխանը դիմեց ուսումնարանի բակում հաւաքված աշակերտներին մի քանի խրախուսական խօսքերով, որից յետոյ քաղաքագլխի հետ միասին մեկնեցաւ ուսումնարանից ուղեկցված լինելով աշակերտների ուռաներով: Իշխան կառավարչապետը ի յիշատակ այդ այցելութեան, աշակերտների ձեռագործներից մի քանիսը ընծայ ստացաւ:

—

Մայիսի 31-ին պէտք է քննվէր ԹԻՖԼԻՍԻ դատաստանական պալատում «Մշակ» լրագրի գործը, որով մեր լրագրի խմբագիրը և երկու Ղարաքլիսեցի թղթակիցները մեղադրվում են Ղարաքլիսի նախկին անտառապետ Ա. Ղորղանեանի դէմ 1879 թւին ամբաստանիչ յօդուածների գրելում: Բայց մեղադրվածներից միայն ինքն խմբագիրը ներկայացաւ պալատը, իսկ երկու յիշեալ թղթակիցների չը ներկայանալու պատճառով գործը նորից յետ դցվեցաւ: Պալատում նախագահում էր աւագ նախագահ պ. Գօնչարօվ, անդամներ էին պ.պ. Ֆրանցեվ և Մալինօվսկի, պրօկուրոր էր պ. Ստալինսկի: Պրօկուրօր և «Մշակի» խմբագրի պաշտպան պ. Սենեքերիմ Արծրունի երկուսն էլ այն միտքը յայտնեցին որ երկու մեղադրվածների բացակայութեամբ գործը քննել անհնարին է: Պալատը համաձայնվեց այդ կարծիքի հետ և վճռեց յետ դցել գործի քննութիւնը, իսկ պ.պ. Փաշա Եղիգարօվին և Ասատուր Շարիբեգօվին պարտաւորեցնել ոստիկանութեան միջոցով գալ Թիֆլիս և ներկայանալ դատաստանական պալատը:

—

Պետերբուրգից մայիսի 22-ին ուղևորվեցաւ դէպի Կովկաս պ. Մօնկ մի քանի ընկերներով, ինչպէս հաղորդում է «С.-Пет. Вѣд.», որպէս զի Երևանի մօտերքը մի յարմար տեղ գտնի ամերիկական սերմի բամբակի պլանտացիաներ հիմնելու համար: Ընկերութիւնը ուզում է իր ձեռնարկութեանը ընդարձակ չափեր տալ, աչքի առաջ ունենալով, որ այդ տեսակ բամբակի մեծ կարիք կայ բամբակի գործարաններում:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԺԸՆԷՎ ԿԱՆՏՕՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄՆԵՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

—

Եթէ կայ մի երկիր, ուր իսկապէս ըմբռնել են ուսումնարանների վսեմ նշանակութիւնը, որոնց մէջ դաստիարակվում են երկրի ապագայ քաղաքացիները,—մէկն էլ անշուշտ Շվէյցարիան է: Արդարև, այլապէս ինչ կերպ բացատրել այն հսկայական քայլերը, որ կատարել է այս փոքրիկ երկիրը, քաղաքակրթութեան ասպարիզում, որին եթէ ասելու լինեմ կարող է նախանձել նոյն իսկ ամբողջ քաղաքակրթեալ աշխարհը չափազանց չի լինի և առա ինչու.

Նաւահանգիստներից, նաւատորմից՝ այդ արտաքին վաճառականութեան բարգաւաճման գլխաւոր պայմաններից զուրկ մի երկիր, ինչպէս է Շվէյցարիան, երկաթից, քարածուխից—ներկայ ինդուստրիայի ամենաանհրաժեշտ էլէմէնտներից զուրկ մի երկիր, եթէ այսօր մի այնպիսի ծաղկած դըրութեան մէջ է գտնվում, քան որ և է մի երկիր, եթէ նրա արտաքին վաճառականութիւնը աւելի բարձր է կանգնած, քան նոյն իսկ Անգլիայինը (եթէ համեմատաբար վերցնենք ազգաբնակութեան թիւը) չը նայած վերոյիշեալ աննպաստ պատճառներին—այդ կարելի է բացատրել միակ նըրանով, որ արդարև շվէյցարացին ըմբռնել է, գիտէ գնահատել ուսումնարանը, այն ուսումնարանը, ինչ ասել կուզէ, ուր ճ շ մ ա ր ի տ սկզբունքների վրա է առաջ տանվում դաստիարակութիւնը:

Արդարև շվէյցարացին գիտէ, որ այնպիսի մի ռամկապետական ընտրողական սկզբունքների վրա հիմնված վարչական մարմնի գոյութիւնը անխախտ պահպանելու համար, ինչպիսին է իր հայրենիքը, ապահովելու իրանց հաւասարութիւնը և անհատական ազատութիւնը, ինչ անիրագործելի է համարվում շատ երկիրներում, միակ միջոցը ուսումնարանն է և բաւական չէ որ նա գիտէ, այլ ձեռքից եկածը չէ խնայում այնպիսի մի հիմունքների վրա դնելու, որ ժամանակի պահանջներին համաձայն ծառայէ իր բարձր կոչման:

Ասացի ժամանակի պահանջներին համաձայն, որովհետև կան մարդիկ մեղանում, որոնք ընդունակ են անմտաբար և յանդուգն կերպով ուրանալ ճըշմարտութիւնը և ճգնել, անբարոյական միջոցներից դրդված, հաստատել ժողովրդի առաջ քաղաքակրթութեան վնասակարութիւնը:

«Ժողովրդին չը պէտք է սովորեցնել լաւի և վատի զանազանութիւնը», ահա այդ օբսկուրանտների դէվիզը, որոնց երկարամեայ գործունէութիւնը, զանազան պատրուակների տակ վարագուրած, այդ միտքն է ամփոփել: Այդ այն շաւիղն է, որ դարերից ի վեր բռնել է կաթօլիկ կղերը, որ ամբողջ հազար տարի իր ժողովրդի ղեկը ձեռքն առած, աշխատել է նրան խաւարի մէջ այս ու այն կողմը դեգերել յօգուտ մի նպատակի—իր գրպանին: Բայց հեռացայ փոքր ինչ, դառնամ կրկին: Կրկնում եմ ժամանակի պահանջներին համաձայն, որով նախնական հասարակութեանց մէջ թերևս դժուար չը լինէր այդ խնդրի լուծումը—պահպանել իրանց հաւասարութիւնը, ապահովել անձնական ազատութիւնը, երբ դեռ մարդոց կեանքը և միմեանց մէջ ունեցած յարաբերութիւնները շատ պարզ են և գրեթէ մի և նոյն պայմանների մէջ են գտնվում. իսկ ն ե ր կ ա յ հ ա ս ա ր ա կ ո ւ թ ե ա ն մէջ, ուր անհաւասարութիւնը աչքի է զարկում ամեն մի քայլափոխում, երբ նիւթական անհամեմատելի անհաւասարութիւնը անհաշտ թշնամութիւն է առաջացնում դասակարգերի մէջ, երբ ամեն ինչ շատ բարդված է—հարցը դժուարանում է, մանաւանդ մի այսպիսի երկրում, ուր ընդհանուրի քուէարկութեամբ է ստեղծվում այս կամ այն վարչական ոյժը: Սակայն չը նայած այդ բոլոր դժուարութիւններին, Շվէյցարիան առաջ է տանում իր ամբողջ բարդ կազմակերպութիւնը շատ ներդաշնակ. իսկ շնորհիւ այն մեծ գոհողութեան, որ համայնքը ու տէրութիւնը ձեռք ձեռքի տուած գործ են դնում ուսումնարանների դիրքը բարձրացնելու աւելի և աւելի, քաջ գիտենալով, որ մի երկրի տնտեսական դրութիւնը ծաղկեցնելու համար անհրաժեշտ է ունենալ լաւ դաստիարակված, վարժ արհեստաւորներ, կրթված, հմուտ բանուորներ և հասկացող վաճառականներ՝ այլ խօսքով զարգացած քաղաքացիներ: Իսկ այդ յատկութիւնով քաղաքացիներ ունենալուց յետոյ, ինչ ասել կուզէ դժուար չէ և կառավարել ամենաբարդ կազմութիւն ունեցող վարչական մեքենան:

Չը գիտեմ, այլապէս ինչ կերպ կարելի է բացատրել այն դղրդոցը, որ այսօր տիրում է չուրջըս. ամբողջ Ժընէվի կանտօնում, եթէ չասեմ ամբողջ Շվէյցարիայում, ժողովուրդը գիտէ ինչ է նշանակում դաստիարակութիւնը և հետաքրքրվում է ուսումնարանական այս կամ այն հարցով, որի լուծելուց կախված է իր հայրենիքի ապագան—իր մատաղ սերնդի վիճակը:

Ո՞ր կողմը դառնում ես, ինչ շրջան մտնում ես, ամենուրեք նոյնն ես նկատում: Ի՞նչ պարբերական թերթ ձեռքդ ես առնում, լինի նա օրագիր, շաբաթաթերթ, թէ ամսաթերթ, ինչ նոր բրօշիւր վերցնում ես, բոլորի խօսակցութեան առարկան էլ նոյն է:—Ուսումնարանների համար ծրագրած նոր պրօգրամմները, որոնք ամբողջ հինգ ամիսներից աւել, կանտօնի բարձրագոյն խորհրդում, մասնագէտ անհատներից կազմած յանձնախմբի ձեռքում բովուելուց յետոյ, այսօր սպասում են

Մայիսի 27-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվեցաւ Նուխու նախկին պրիստաւ Կ. Մայսուրովի գործը, որը մեղադրվում էր 80 ր. խլացնելու և կեղծ թուղթ կազմելու մէջ: Մայսուրով դատապարտվեցաւ 15 տարուայ աքսորի Տոմսկի նահանգում զրկուելով բոլոր առանձնակի իրաւունքներից:

—

«Нов. Время» լրագրին գրում են Թիւրքաց-Հայաստանից, որ ապրիլի 14-ին քուրդերի մի խումբ գիշերը յարձակվեցաւ Մուշի մօտ գտնվող Քիմքամ գիւղի վրա: Մեծ վնասներ տալով ժողովրդին, վիրաւորված քիւրդերը յարձակվեցան տեղական բանտի վրա և խեղդելով բանտապետին ազատեցին այնտեղ բանտարկված վեց քուրդերին: Մուշի մութէսարիֆը արձակեց բանտից երկու յայտնի աւազակներին, որոնք իրանց սարսափելի սպանութիւնների և կողոպտումների համար նորերումս բանտարկված էին: Այդպիսի վարմունք տեղական մանր իշխանութիւնների կողմից սիրտ է տալիս միւս քիւրդերին:

—

«Нов. Время» լրագրի 3674 համարում տըպված է մի թղթակցութիւն Կ. Պօլսից, որը խօսում է Թիւրքա-Հայերի ներկայ ծանր դրութեան մասին, որի մէջ նրանք գտնվում են տեղական իշխանութեան շնորհիւ:

—

Մեզ գրում են ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍԻՑ որ մայիսի 28-ին Ազամեան իր խմբով հայերէն ներկայացումն տուեց այդ քաղաքում: Խաղացին «Ոճրագործի ընտանիք» պիէսան: Խաղը շատ լաւ անցաւ, բայց թղթակիցը ցաւակցութիւն է յայտնում որ թատրօնում շատ քիչ ժողովուրդ կար: Վլադիկավկասցի հայը, աւելացնում է մեր թղթակիցը, որ քեֆի ժամանակ տասնեակ րուբլիներ է տալիս սազանդարներին, դեռ չէ գտնում որ և է վայելչութիւն մայրենի լեզուով թատրօնական ներկայացման մէջ:

—

ԹԷԼԱՒԻՑ մեզ գրում են հետևեալը: «Քանի մի օր առաջ, այն է 22-ին մայիսի, այստեղ պուպքի մեծութեամբ կարկուտ եկաւ, բայց բաղդաւորապէս կարկտի գալը շատ քիչ ժամանակ տևեց և վնաս չը տուեց այգիներին: Չը նայելով որ Կախեթի մի քանի գիւղեր կարկտահարվեցան, բայց այնուամենայնիւ այս տարի առատ հունձ է ըսպասվում: Այգիները անհասարակ հիանալի դրութեան մէջ են: Եղանակը մեզ մօտ այժմ փոփոխական է, երբեմն ցուրտ է լինում, երբեմն չոր: Հացի գինը բարձր է, բայց գինին աժան է: Տէրութիւնից գնված իշխան Ճավճավաձէի երևելի կալուածքը (այգիները) եռանդով մշակվում է: Այգիների մէջ շինում են խճուղիներ, իսկ ամբարանոցի համար գնված է մի միլիօն աղիւս: Այս կալուածքը այնքան աշխատանք ու գործ է տալիս երկրի ստորին դասին, որ այժմ ամբողջ Կախեթում հազիւ թէ պարապ ձեռք գտնվի: Այստեղ մշակի օրական վարձը 60 կօպէկ է և դարձեալ բարձրանում է: Վերջացնում եմ հաղորդելով ձեզ որ Թէլաւի կամուրջը արդէն նորոգված է, իսկ Ալազանինը դեռ ևս մնում է:»

—

Ռուսաց լրագիրները հաղորդում են հետևեալ թւանշանները Մօսկվայի ռուս կանանց մասնակցութեան մասին մանկավարժական ասպարիզում: Այդ թւերը հանված են Մօսկվայի բնակիչների վիճակագրութիւնից: Կանայք կազմում 60% բոլոր ուսուցիչների, 82% բոլոր դաստիարակների և 62% ընդհանրապէս բոլոր մանկավարժների: Այդ թւերը ամենապերճախօս փաստեր են կանանց ընդունակութեան համար մանկավարժական ասպարիզում:

—

Մայիսի 19-ին ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ տեղի ունեցաւ իր մանկավարժական գործունէութեամբ յայտնի Վօդօվօզօվի թաղումը: Յուղարկաւորութեանը ներկայ էին մի խումբ երիտասարդների և օրիորդների, մի քանի պրօֆեսօրներ և գրողներ:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Շուշում ներկայ 1886 թւին հրատարակված «Նոր Ցաւ» վերնագրով գրքոյկը, հեղինակութիւն Ակայորդու: Տպված է Մահտեսի-Յակոբեանցի տպարանում և արժէ 50 կօպէկ: Ցանկացողները գիրքը ստանալու պէտք է դիմեն այս հասցէով, Шуша, книгопродавцу Мугдуси-Акопову.

—

Ամսիս 7-ին, Թիֆլիսի Ալիբի Մէյդանից ոչ հեռու գտնվող Բաշմաչնի Բեաղ անուանված փողոցում կօշկակարների մէջ կռիւ պատահելով, կօշկակարներից մէկը դանակով սպանեց միւսին, և վիրաւորեց չորս հոգի: Սպանված կօշկակարը ալէքսանդրապօլցի է: Մարդասպանը կալանաւորված է:

—

Մայիսի 31-ին, շաբաթ օրը, ինչպէս կարդում ենք տեղական ռուս լրագիրներում, անցեալ տարի Մցխէթի կողմերում փօստը կողոպտողներից երկուսին կախեցին Օրթաճալի կողմը գտնվող բանտի գաւիթում:

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Այն յարգելի անձանց, որոնց մօտ գտնվում են «Քնարիկ Մանկական» երգարանի բաժանորդագրութեան թերթերը, խոնարհաբար խնդրում եմ, որ բաժանորդագրների հետ միասին թերթերը բարեհաճեն շուտով վերադարձնել ինձ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, на Авлабарѣ, свящ. Казаросъ Осепянъ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՔԱՅԱԶՆ ԻՇԽԱՆՆԵՐԻ ԱՔՍՈՐԵԼԸ

—

Արքայազն իշխանների Ֆրանսիայից աքսորելու մի քանի ամսով դադարած խնդիրը նորից իր գըլուխը բարձրացրեց և այժմ բուռն կերպով յուղում է թէ հանրապետութեան մինիստրական ժողովները և թէ ազգի հասարակաց կարծիքը: Ֆրանսիայի մէջ հանրապետութեան օրերով այնպիսի դէպքեր և շարժումներ պատահեցան և պատահում են, որ կարծես, պէտք է անպատճառ նոր, ազատամիտ կառավարութիւնը միանգամայն իր հաշիւները վերջացնէ երկրի անցեալ ոյժերի հետ, միանգամայն ոչնչացնի նոցա գոյութեան նշանները: Կաթօլիկ կղերի, եկեղեցու իրաւունքների և այժմ էլ պրինցների աքսորման հարցերը այդ տեսակ մտքի հաստատութիւնն են ներկայացնում: 'Ի պատիւ հանրապետութեան պէտք է ասել, որ Ֆրանսիայի կառավարութիւնը շատ ներողամիտ աչքով նայեց պրինցների խնդրին, որը քննութեան էր ենթարկված մի երկու ամիս առաջ:

Ֆրէյսինէի մինիստրութիւնը դեռ այն ժամանակ աշխատեց խնդրին նոր կերպարանք չը տալ, և այնպէս էլ եղաւ: Սակայն, տարաբաղդաբար, հանրապետական կառավարութեան այդ ներողամտութիւնը 'ի չարը գործ դրեցին արքայազն իշխանները, և վերջին ժամանակները տեղի ունեցած շարժումները, և մինչև իսկ յանդուգն ցոյցերը այդ պրինցների կողմից՝ ստիպեցին թէ ազգին և թէ կառավարութեանը աւելի լուրջ կերպով կանգ առնելու այդ խնդրի վրա: Անկասկած երբ կառավարութիւնը իրաւունք տուեց պրինցներին դառնալու Ֆրանսիա և այնտեղ ապրելու, յոյս ունէր որ դոքա յարգանքով կը վերաբերուէին դէպի երկրի հաստատութիւնները: Հանրապետութեան յոյսերը չարդարացան, և բացի դորանից հասարակաց կարծիքը օրից օր բորբոքվեցաւ պրինցների բռնած դիրքից, որոնք շատ հեգնօրէն սկսեցին վերաբերվել դէպի այն Ֆրանսիան, որը շատ արիւն է թափել, շատ զոհեր է արել իր ներկայ վիճակին հասնելու համար: Մայիսի 27-ին կայացաւ մինիստրական արտակարգ ժողով այդ խնդրի քննութեան համար:

Ներքին գործերի մինիստրը ներկայացրեց այդ մասին մի օրինագիծ: Արդարադատութեան մինիստր պ. Դեմօլ, այդ առիթով մի ճառ խօսեց, որի մէջ 'ի միջի այլոց ասեց հետևեալը: «Թոյլ տալով արքայազն իշխաններին ապրելու երկրի մէջ և տալով նոցա բոլոր քաղաքացիների հետ հաւասար իրաւունքներ, կառավարութիւնը սպասում էր, որ նոքա յարգանքով կը վերաբերվէին երկրի օրէնքներին: Բայց այդ յոյսերը չարդարացան, արքայազն տոհմերի սերունդները չը հրաժարվեցան իրանց ձգտումներից, նոքա ամեն միջոց գործ են դնում կործանելու թանգ դնով հաստատված հիմնարկութիւնները և օրէնքները: Կառավարութիւնը մի քանի ամիս առաջ ամեն ջանք գործ դրեց ձեռք չառնելու այն միջոցները, որոնց գործադրութիւնը պահանջում էր ազգի կարծիքը և կամքը: Այդ ներողամտութիւնը աւելի սիրտ տըվեց պրինցներին: Այժմ, այսպիսի դրութիւնից յետոյ, այսպէս շարունակել անկարելի է: Այդ հիման վրա պատիւ ունենք ներկայացնելու ձեր հաւանութեանը հետևեալ օրինագիծը: ա) Կառավարութիւնը լիազօր է արգելելու թագաւորական տների ներկայացուցիչներին ապրելու Ֆրանսիական սահմաններում: Այդ արգելումը լինում է ներքին գործոց մինիստրի հրամանագրով, որը նախօրօք հաւանութիւն է գտել մինիստրական խորհրդի կողմից: բ) Նա, ով որ հակառակ հրամանագրին կը մնայ Ֆրանսիայում, Ալժիրիայում, կամ գաղթական երկիրներում, ենթարկվում է բանտարկութեան երկուսից մինչև հինգ տարի ժամանակով: Բանտարկութեան ժամանակամիջոցը լրանալուց յետոյ այնպիսին կաքսորվի երկրի սահմաններից:» Ժողովը այդ օրինագծի քննութիւնը անյետաձգելի համարեց: Դրանից յետոյ խօսեց արմատական Բաղլի պատգամաւորը և ասեց հետևեալը. «Մենք կարծում ենք, որ պրինցների ներկայութիւնը Ֆրանսիայում ոչինչ վտանգ չէ սպառնում հանրապետութեանը, որ պէտք է բարձր լինի կուսակցական սպառնալիքներից վախենալու դրութիւնից: Այդ հիման վրա, մենք, արմատականներս ընդդէմ ենք այդ օրինագծին: Եթէ պրինցները գործում են հակառակ հանրապետութեան, մենք պահանջում ենք որ նոքա դատվին ինչպէս հասարակ քաղաքացիներ: Միւս կողմից, պէտք է յիշել որ պրինցները անարդար կերպով խլացրել են մեծ հարստութիւններ. դոքա պէտք է վերադարձվեն ազգին: Մենք հարկաւոր ենք համարում անել հետևեալ առաջարկութիւնը. ա) Բուրբօնեան և Բօնապարտեան տոհմերի ներկայացուցիչների բոլոր թէ շարժական և թէ անշարժ կալքերը յանձնել ազգի կարգադրութեանը. և բ) այդ բոլոր կալքերը յատկացնել ծերերին թոշակ տալու ազգային արկղին:»

Թէ ինչ հետևանք կունենայ արմատականների այդ ցանկութիւնը, այն է խլել պրինցներից նոցա հարստութիւնները, այժմ որոշ չէ կարելի ասել, և հաւանական է որ աքսորելու խնդրի մէջ ընդունվի առաջին օրինագիծը, քան թէ Բաղլի առաջարկութիւնը: Թէև արմատականների միտքը արդարացի և աւելի ազատ սկզբունքի վրա է հիմնված, սակայն պրինցների բռնած դիրքը ստիպում է հանրապետութեանը ամենախիստ միջոցների դիմելու: Պրինցների կուսակցութիւնները տեսնում են իրանց պատրաստութիւնները դիմադրելու համար. աջակողմեանները մի քանի ժողովներ արեցին արդէն: Գերմանական լրագիրներից երևում է, որ Ֆրանսիական կառավարութեան դիտաւորութիւնը լաւ տպաւորութիւն չէ գործել Գերմանիայում, թէև մի քանի գերմանական լրագիրներ համարում են իշխաններին աքսորելու խնդիրը Ֆրանսիայի ներքին քաղաքականութեան գործ: Շուտով անկասկած խնդիրը կը վճռվի: Այսքանը պարզ է և հաստատ կարելի է ասել, որ հանրապետութիւնը մի այնպիսի ձև կը տայ թագաւորազների աքսորման գործին, որ ուրիշ անգամ ստիպված չը լինի նորից դառնալու այդ կնճռոտ խնդրին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«National Zeitung» խօսելով Մօսկվայի քաղաքագլխի ճառի մասին, որը նա ասեց ռուսաց

ընդհանուրի վերաստուգման և դատավճռին, որ ապագայ ուսումնական տարուց գործադրվէն ուսումնարաններում:

Հինգ ամսից աւելի է անցել այն օրից, երբ յանձնախումբը իր առաջին նիստն ունեցաւ: Հինգ ամիսներ անցնելուց յետոյ այսօր միմիայն մասնախմբի աշխատութիւնը դրած է ժողովրդի առաջ—նրա վերաստուգման. բաւական չը համարելով այն երկար նիստերը, որոնք նուիրված են եղել լսելու զանազան ուսումնարանների (մանկական պարտէզից—ցհամալսարանի) ներկայացուցիչների, այլ և այլ ուսումնական հիմնարկութիւնների, արհեստաւորների, բանւորների, զանազան համայնքների՝ ներկայացուցիչների ցանկութիւնները, միւս կողմից էլ լրագրութիւնը միացած վերոյիշեալ հիմնարկութիւններին, յայտնել է իր կարծիքը, քննադատել է նախկին պրօգրամների թոյլ կողմերը, աւելի նպատակայարմար փոփոխութիւններ առաջարկելով: Գուցէ հարցնես, ընթերցող, միթէ բաւական չէ ուսումնական մի մասնախումբը նոր պրօգրամներ կազմելու համար: Պատասխանը շատ կարճ է և որոշ:—Ոչ: Այդպէս չէ մտածում շվէյցարացին: Ուսումնարանը ընդհանուրին է պատկանում: Նա ստեղծված է իր որդւոց համար և ոչ իր որդիքը ուսումնարանի համար: Ահա այն սկզբունքը, որին հետևում են այստեղ. մի սկզբունք, որի իրագործելովը, արդարև նա լուծել է ժողովրդական դաստիարակութեան դժուարին պրօբլէմը և այսօր եթէ նա այդ աստիճանի խստիւ հետապնդվում է այդ հարցով, մի կողմից դա այն նպատակով է, որ մի գուցէ անհատների կամ կուսակցութեանց ձեռքում կրկին խճճուի հարցը, իսկ մի այլ կողմից ժամանակի պահանջներին բաւականութիւն տալու նպատակով: Նա գիտէ, որ ժամանակի հետ փոխվում է և զարգացման այն աստիճանը, որին հասնելով մի քանի տարիներ առաջ նա կարծում էր, որ նա կը դիմէր և այն իդէալին, որին տածում էր հասնել:

Արդարև, տասը տարի առաջ, ոչինչ միջոց, ջանք չէն խնայել գործ դնելու ուսումը ընդհանրացնելու համար: Այն ժամանակուայ կարիքները այն էին թելադրում և նա հասել է իր նպատակին—բայց մի կէտ աչքից սպրդւել էր.—ինչ միջոցներով պէտք էր առաջ մղել, արծարծել ուսումը, նա այլ կերպ էր մտածել այդ կէտի վրա քան թէ այսօր:

Արդարև 1875 թուականի Ժընէվի կանտօնից զինւորագրութեան կոչուած երիտասարդներից, որոնց թիւը հասնում էր 360-ի, միմիայն 6 հոգի բաւարար քննութիւն չեն բռնել: 1885 թուականի աշնան քննութիւններից հետևեալ թուերն ունենք. 438 հոգուց, 2 հոգի միմիայն անբաւարար քննութիւն են բռնել. իսկ այդ երկուսից մէկն էլ անընդունակ է եղել *):

1875 թուականին ուսումնարանները նստել են 86,000 բնակիչ ունեցող կանտօնին մօտ 480,000 ֆրանկ. իսկ 1885 թուականին 104,590 բնակիչներին նստել են 1,300,000 ֆրանկ *)

..... «Մինչև այժմ տէրութիւնը ոչինչ չէ խնայել իր կողմից գործ դնելու ուսումնարանների յառաջադիմութեան համար, իսկ համայնքը առաւել ևս **): Տասը տարուայ ընթացքում օր աւուր ուսումնարանների փառահեղ ապարանքների թիւը՝ առողջապահական սկզբունքների վրա հիմնված շքեղ շինութիւնների թիւը աւելացրել ենք, նոր նոր միջոցներ ձեռք առել, բազմապատկել ուսուցիչների թիւը, աւելի լաւ դիրքի մէջ դնելով նրանց. սակայն այսօր մենք չենք ստանում այն, ինչ որ տածում էինք տասը տարի առաջ: Այսօր ժամանակի հետ փոխուել են և հանգամանքները և հէնց այդ հանգամանքների պահանջներին համեմատ էլ պէտք է յեղափոխել առաջվայ ծրագիրները, նոր ուղղութիւն տալ նրանց, որ կարող լինին ապագայ սերնդի օգտին ծառայելու: Ահա այն կէտը, որ այս օրուանից մեր ուղղութեան կենտրօնը պէտք է լինի: Դորանից է կախուած մեր զաւակների՝ մեր վաղուան ապագան: Այդ վաղը շատ դժուարացնում է մեր առաջ դրած հարցը և հէնց դրա համար էլ պէտք է մտածել ապագայի վրա, լաւ մտածել, ապա թէ գործ սկսել *)»: Ահա այն խօսքերը, որով վերջացրել է մասնաժողովի առաջին նիստում իր արտասանած ճառը բարձրագոյն խորհրդի անդամներից մէկը:

Վերոյիշեալ թւանշանները ակներև ցոյց են տալիս, որ յիրաւի միջոց չեն խնայել ուսումնարանների բարելաւութեան և ուսումը ընդհանրա-

*) Քննութիւնը հետևեալն է.—պէտք է անսխալ գրել և լաւ առոգանութեամբ կարդալ: Գիտենալ Շվէյցարիայի պատմութիւնը և աշխարհագրութիւնը, նոյնպէս և ընդհանուր պատմութեան և աշխարհագրութեան տարերքը: Թուաբանութեան չորս գործողութիւնները լաւ իմանալ: «Examen pedagogique des recrues» հրատարակութեան ստատիստական բիւրօի:

*) Rapport du grand Conseil--ից քաղած:

**) Աւելորդ չեմ համարում մի դէպք մէջ բերել այստեղ: Մի ամիս առաջ բարեգործական մի ընկերութիւնից ուսանողական բոլոր կօրպօրացիաները հրաւէր ստացան, նուիրատուութիւն ժողովելու յօգուտ ընկերութեան: Իբրև անդամ Ֆրանսիական առողջապահական մի կօրպօրացիայի, յանձն առայ կօրպօրացիայի կողմից այդ պաշտօնը: Ես չեմ կարող նկարագրել այն համակրալից և ջերմ ընդունելութիւնը, որ անում էին ամեն մի ընտանիքում, ուր դէթ բաղխում էի դուռը և յայտնում անհանգստացնելուս պատճառը (որբերի ուսումնարանների օգտին): Առանց տեղեկանալու ով լինելս, գոյնաւոր գլխարկը և ժողովարարութեան նպատակը երաշխաւորում էր նրանց առատաձեռն նուիրատուութեան և ահա երեք օրուայ մէջ 7 հոգի, ամեն մի կօրպօրացիայից մի հոգի, հաւաքեցինք մօտ մի քանի հազար ֆրանկ: Հայրենիքում ինձ շատ քիչ է յաջողուել նոյն նպատակի համար ամիսների ընթացքում որ և է քսան րուբլի ժողովել, այն ևս հազար մի երեսպնդութեամբ և անվայել խօսքերի շշուկներ լսելով.—«Էհ, երևի ծխախոտի փողը վերջացել է»....

*) Rapport du grand Conseil.

թագաւոր կայսեր դիմաց, կարծում է, որ ռուս կառավարութիւնը իր դեսպանութիւններին պատուիրել է որքան կարելի է համոզել որ այդ խօսքերը ուրիշ միտք չունեն, և որ ինքը հետևելու է միշտ խաղաղ քաղաքականութեան:

—Աւստրիայի և Ունգարիայի յարաբերութիւնները լարւում են վերջին ժամանակները: Ունգարիայի մինիստր—նախագահ Տիսսա այժմ գտնւում է Վիեննայում և բանակցութեան մէջ է աւստրիական մինիստր—նախագահ Տաաֆէյի հետ: Ցանկութիւն կայ լարւած յարաբերութիւնները վերջացնելու: Յայտնի է, որ գեներալ Գինցի քէշատակին արած ցոյցերը վիրաւորեցին Ունգարացոց ազգասիրական զգացմունքները: Պատերազմական մինիստրը մօտիկ է պախարակելու այդ ցոյցն անողներին:

—Եւրոպական լրագիրները նորից խօսում են Բելգիայի բանւորների շարժումների նորոգվելու մասին: Մեծ դժգոհութիւն է երևում Բրիւսէլի քաղաքապետի դէմ, որը արգելեց յունիսի 17-ին կայանալիք ժողովը: Մինիստրների խորհուրդը վճռել է զօրք ուղարկել այն տեղերը, որտեղ բանւորները մեծ քանակութեամբ են գտնվում:

—Աթէնքից հեռագրում են մայիսի 18-ից, որ ծովային պաշարման խնդիրը կնճռոտ կերպարանք է առել. պետութիւնները պահանջում են որ Յունաստանը իրանց հպատակվի պաշտօնական տեղեկութիւն տալով երկրի զինաթափվելու մասին: Տրիկուպիս վճռողապէս ընդդիմանում է, յայտնելով որ այդ խախտում է Յունաստանի անկախութեան սկզբունքը, և որ այդպիսով պետութիւնները միշտ կարող են արգելել Յունաստանի զինւորվելը, եթէ երբ և իցէ պէտք լինի: Բայց և այնպէս զօրքերը քիչ-քիչ յետ են կանչվում:

—Լրագիրները հաղորդում են որ Շվէյցարիայում մշակված է լանդշտուրմ մտցնելու օրինագիծը: Այն քաղաքացիները, որոնք շվէյցարական գործնական զօրքի մէջ չեն հաշւում, երբ հայրենիքին որ և է վտանգ կը սպառնայ, կը կազմեն լանդշտուրմ ասված զօրքը, որի թիւը հասնելու է 200,000 հոգու:

—Ֆրանսիայում պատերազմական մինիստր գեներալ Բուլանժէի առաջարկութեամբ զօրքի թիւը շատ նշանաւոր կերպով պիտի աւելանայ: Եւրոպայի ուրիշ երկիրներն էլ հետզհետէ նշանաւոր կերպով աւելացնում են իրանց զօրքի թիւը: Փարիզում ուշադրութեամբ հետևում են օտար պետութիւնների զինւորական ոյժերի աւելանալուն և նորերումս Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում լոյս տեսաւ մի գրքոյկ, որից երևում է թէ ներկայ տարին զինւորական պաշտօնին նախապատրաստված մարդկանց թիւը հասնում է՝ Գերմանիայում 2,762,000 հոգու, Ռուսաստանում 2,700,000 հոգու, Աւստրօ-Ունգարիայում 2,300,000 հոգու և վերջապէս Իտալիայում 1,856,000 հոգու:

—Բավարիայի թագաւոր Լուդովիկոսի դրութիւնը օրից օր աւելի է դարձնում իր վրայ ամենքի ուշադրութիւնը: Թագաւորը հեռացել է միանգամայն որ և է յարաբերութիւնից իր մինիստրների հետ, քաշվել է մի առանձին տեղ մի քանի մօտիկ սպասաւորների հետ, ոչ ոքին չէ ընդունում, չէ ուզում տեսնել անգամ իր մինիստրներին, որոնց իր կամքը յայտնում է իր սենեկապետի միջնորդութեամբ:

—Փարիզում շուտով կը բացվի միջազգային բանւորական ցուցահանդէս: Դրա համար մայրաքաղաքը յատկացնում է 150 հազար ֆրանկ գումար: Ցուցահանդէսի բոլոր պատրաստութիւնները պիտի տեսնեն իրանք բանւորները և ցուցահանդէսը կունենայ արդիւնաբերական, տնային շինութիւնների, կահկարասիների, հանդերձեղէնների և ամեն տեսակ արհեստների բաժանմունքները:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չինաստանում ձեռնարկում են մի հսկայական էնցիկլօպեդիայի հրատարակութեան, որը կը կրի «T'ushu-tschi-tsch'êng» անունը: Այդ էնցիկլօպեդիան կը պարունակի իր մէջ չինական գրականութեան էական մասը, այնպէս որ դրան ունեցողը հարկաւորութիւն չի ունենայ ձեռք բերելու և այլ գրքեր: Էնցիկլօպէդիան կը բաղկանայ 5,020 հատորներից, և 426,204 թերթից: Իւրաքանչիւր թերթի վրայ կը լինի 18 էջ, իւրաքանչիւր էջում 20 գրաւոր նշան: Հրատարակութիւնը կը լինի պատկերազարդ: Բաժանորդագինը 900 րուբլի է:

* * *

Ֆրանսիական «Ազատող ընկերութիւնը» օրերումս ընդհանուր ժողով գումարեց պարգևներ տալու համար: Ընկերութիւնը տուեց Պաստեօրին պատուաւոր վկայական, իբրև Ֆրանսիայում առաջին ազատարարին թշուառութիւններից: Այդ օրը, ընկերութիւնը պատուի ցոյցեր արեց Պաստեօրին:

* * *

«Մշակի» մէջ արդէն հաղորդել ենք որ 1883 թւականից Ամերիկայի Մէրիլէնդ նահանգում մտցրած է մի օրէնք, որի զօրութեամբ իրանց կանանց ծեծողները և նեղացնողները ենթարկվում են հրապարակական ծեծի: Այդ օրէնքը այնքան լաւ ներգործութիւն է ունեցել կանանց դրութեան և տղամարդոց չափաւորութեան վրայ, որ ամերիկացիք թէև սկզբունքով ատում են այդ օրէնքի ձևը, բայց ուզում են այդ օրէնքը մտցնել Պենսիլվանիայում: Ամեն բանի վրայ խնայող տեսակէտից նայելով, գործնական ամերիկացիք չեն կամենում բանտարկել կանանց ծեծող մեղաւորներին, որպէս զի բանտարկեալների վրայ պետութիւնը աւելորդ ծախսեր չանի:

* * *

Գարունը հասել է. գիւղացին փող չունի հող վարելու պարագաները ձեռք բերելու համար: Գիւղացին փող չունի մինչև իսկ հաց հայթայթելու փոքրիկ երեխաների համար: Նա վերցնում է տան վերջին հարստութիւնը, ձմեռվայ անցնելու պատճառով ժամանակաւորապէս աւելորդ դարձած մուշտակը և գնում է վաշխառուից առկոտով փող ուզելու:

—Մուշտակիս գրաւականով որքան փող կը տաս, հարցնում է գիւղացին:

—Մէկ մանէթ, պատասխանում է վաշխառուն, մուշտակը արհամարհանքով դիտելուց յետոյ:

—Համաձայն եմ, տուր մի մանէթ:

—Ո՞րքան ժամանակով, հարցնում է վաշխառուն:

—Մի տարով, ասում է գիւղացին:

—Մի տարվայ համար մի մանէթին մի մանէթ էլ տոկոս կը բռնի: Ուրեմն մի տարուց յետոյ կը տաս երկու րուբլի. իսկ մուշտակը ինձ մօտ կը մնայ գրաւ:

—Համաձայն եմ, ասում է գիւղացին և մի մանէթն առնելով ուզում է գնալ:

—Մի բան ասեմ, դիմում է վաշխառուն նորից կանգնեցնելով գիւղացուն. աւելի լաւ չէ՞, որ մի ամբողջ տարի հոգսի մէջ չը մնաս, հիմիկվանից տաս մի մանէթ տոկոս:

—Համաձայն եմ, ասում է գիւղացին և յետ է տալիս ստացած մանէթը....

Գիւղացին տուն դարձաւ, մուշտակը գրաւ դրած, մի մանէթ պարտքով: Իսկ երեխայքը «հաց» են գոչում:

* * *

Լօնդոնի թաղման ընկերութիւնը իր վերջին ընդհանուր նիստերից մէկում կայացրեց հետևեալ որոշումը. պէտք է վերջ տալ փառաւոր և շքեղ թաղումներ անելու սովորութեան ու դիակների զմռսելուն, պէտք է վերադառնալ այն պարզութեանը, որը նախնի եկեղեցու պահանջի համեմատ գոյութիւն ունէր: Հարուստ և շքեղ թաղումները յիշեցնում են հեթանոսական սովորութիւնները և վատ օրինակ են լինում աղքատների համար, որոնք նմանվելու զգացմունքից դրդված, մեծ և ծանր ծախսեր են անում, որոնք իրանց նիւթական ոյժից բարձր են: Քիչ չէ պատահում, որ հանգուցեալի աղքատ ազգականները կամ ընտանիքը իրանց վշտի ծանր րօպէներին ստիպված են լինում մտածել, թէ ինչպէս և որտեղից հոգան թաղման ծախսերը: Ուրեմն պարզութեան և խնայողութեան օրինակը հարուստները պէտք է տան:

* * *

Մայիս ամսվայ ընթացքում Պետերբուրգ բերվեցան Կ. Պօլսի վրայով եւրօպական և ասիական Թիւրքիայից մեծ քանակութեամբ ձմերուկներ, որոնց հատը ռուսաց մայրաքաղաքում ծախվում է 4 րուբլիով:

* * *

Զանազան մրգեր անվնաս տեղափոխելու համար գործ դրվող միջոցներ այն աստիճան կատարելագործված են այժմ, որ ոչ թէ միայն Ամերիկայից, բայց արդէն հարաւային Աւստրալիայից բերում են այժմ Լօնդօն՝ տանձ, խնձոր, խաղող, սերգևիլ և այլ տեսակ քնքոյշ մրգեր, որոնք այնպէս թարմ են մնում, որ տեսնողները կարծում են թէ նոր են քաղված ծառերից:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 մայիսի: Լրագիրները հաղորդում են, որ պետական խորհուրդը հաստատեց վերջնականապէս Թուրքեստանի կառավարչութեան նախագիծը:

ԼՕՆԴՕՆ, 30 մայիսի: Գլադստօն հաղորդեց համայնքների ժողովին թագուհու համաձայնութիւնը պարլամենտի լուծման մասին և խնդրեց քուէարկել ամենաանյետաձգելի նախագծերը և մատակարարել կառավարութեանը ժամանակաւոր կրեդիտ մինչև հոկտեմբերի 1-ը:

ՊԵՇՏ, 30 մայիսի: Անկարգութիւնները սաստկանում են, ոստիկանութիւնը չէ մասնակցում անկարգութիւնները ճնշելու գործողութեան մէջ: Գործում են միայն զօրքերը: Մի քանի կռիւներ եղան: Երէկ ձերբակալվեցան մօտ 2,000 հոգի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 մայիսի: Հրատարակված է պետական խորհրդի որոշումը հեռագիրների համար նոր մտցնվող տարիֆի մասին: Բառական վճարը եւրօպական և ասիական Ռուսաստանի համար նշանակվում է 5 կոպէկ, իսկ եւրօպական Ռուսաստանից ասիական Ռուսաստանն ուղարկվող հեռագիրների իւրաքանչիւր բառի համար նշանակված է 10 կոպէկ: Բացի բառական վճարից սահմանված է մշտական վճար իւրաքանչիւր դէպքի համար 15 կոպէկի չափով: Հրատարակված է ժամանակաւոր կանօնադրութիւն կամաւոր նաւատորմի մասին: Այդ նաւատորմը կը պահպանի յարաբերութիւններ Օդէսայի և Արևելեան Ովկիանոսի նաւահանգիստների մէջ: Փօստը, սուրհանդակներին և ֆելդեգերներին նաւատորմը պէտք է անվարձ տեղափոխի: Նաւատորմը կը ստանայ տարեկան 600,000 րուբլի օժանդակութիւն և կենթարկվի ծովային մինիստրութեան իշխանութեանը: Մեծաւորները և օֆիցէրները կը նշանակվեն ծովային աստիճանաւորներից կամ ռուսահպատակ այլ անձինքներից:

ՄՕՍԿՎԱ, 31 մայիսի: Մօսկվայի կալուածական բանկը կանգնեցրեց բոլոր այն կալուածների աճուրդները, որոնք նշանակված էին ներկայ թւի յունիս ամսին և երկարացրեց արտօնական ժամանակամիջոցը մինչև 6 ամիս, մի և նոյն ժամանակ տալով փոխառուներին այն բոլոր արտօնութիւնները վճարումների վերաբերմամբ, որոնք վայելում են ազնուական բանկի փոխառուները:

ՓԱՐԻԶ, 31 մայիսի: Ազգային ժողովը մեծամասնութեամբ 314 ձայների 220 ձայնի դէմ մերժեց յանձնաժողովի առաջարկութիւնը արքայազն պրինցներին ընդհանրապէս աքսորելու, և մեծամասնութեամբ 315 ձայների 232 ձայնի դէմ ընդունեց կառավարութիւնից հաւանութիւն ստացած Բրուսսի օրինագիծը, որի զօրութեամբ աքսորվում են միմիայն անմիջական թեկնածուները և նրանց որդիք: Վիճաբանութիւնների ժամանակ Ֆրէյսինէ ասեց որ արքայազն իշխանները թէև դաւադրութիւններ չէին անում, բայց նրանք ջանում էին հանրապետութեան անունը կոտրել և բացի սրանից իրանց անձնաւորութիւններով ներկայացնում էին Ֆրանսիայում նոր կառավարութեան ձևի մարմնացած պատկերը:

ԼՕՆԴՕՆ, 31 մայիսի: Գլադստօն յայտնեց պարլամենտում, որ եթէ ընտրութիւնների հետևանքը ցոյց կը տայ որ երկիրը չէ հաւանում կառավարութեան իռլանդական քաղաքականութիւնը, այն ժամանակ պարլամէնտը անմիջապէս կը կանչվի: Պարլամենտը որոշեց տալ կառավարութեանը նրա պահանջած ժամանակաւոր կրեդիտ 12 միլիօն ֆունտ ստէրլինգ գումարի:

ՐԻԲԻՆՍԿ, 31 մայիսի: Երէկվայ հրդեհից այրվեցան 7 բարժաներ բեռներով, 4 մեծ նաւեր և 16 դատարկ նաւեր: Բեռների մեծ մասը ապահովված չէր:

ՓԱՐԻԶ, 31 մայիսի: Ազգային ժողովից ընդունված Բրուսսի օրինագիծը իրաւունք է տալիս կառավարութեանը աքսորել արքայազն իշխաններին կառավարչական կարգադրութեամբ, զրկում է

ցնելու համար. իսկ ժողովրդի ներկայացուցիչ խօսքերը աւելի պնդում են ասածներս, որ մի կէտ սպրդուել է առաջուայ ծրագիրներից: Տեսնենք ո՞րն է այդ կէտը, որ այսօր այնքան աղմուկ է հանում այստեղ: Ուսումնարանը պէտք է պատրաստի գործնական, ազատ քաղաքացիներ, առողջակազմ, մտածող քաղաքացիներ, որոնք ուսումնարանից դուրս կարող լինեին քննողաբար վերաբերուել կեանքի մէջ պատահող այս կամ այն երևոյթներին: Բաւական չէ սանի գլուխը լցնել անհամար փրազների անհամ կուտակութիւնով—այդ տեսակ կրթուած և ոչ դաստիարակված անհատը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի կողմնակի դիտող իր շրջապատող իրերին—նրա զարգացումը զրօ է հաւասար. իսկ այդ չէ ուսումնարանի նպատակը, այդպիսով միայն կրթվում է սանի մի ընդունակութիւնը: Շվէյցարացին փորձերից գիտէ այդ: Տասը տարուայ փորձը բաւական էր նրան ուղղելու իր գործած սխալը: Եւ այսօր ուսումնարանների նոր ծրագիրների մէջ մտցնում է այն առարկաները, աւելի լայն ասպարեզ է տալիս այն առարկաներին, որոնց նպատակն է սանին այն դրութեան հասցնելու, որ կարող լինի նա բնութեան երևոյթներից օրէնքներ դուրս բերել, ընդունակ լինի կրիտիկական տեսակէտից նայելու իրան շրջապատող իրերին: Այն առարկաները, որոնք բացակայ են եղել նախկին ծրագիրների մէջ և կամ խեղդված սխօլաստիկական գիտութիւններից և մեռած լեզուներից, այսօր նոր ծրագիրների մէջ առաջին տեղն են բռնում: Այն ուսումնարանները, ուր արդարև դաստիարակութիւնը ուղիղ սկզբունքների վրայ է առաջ տարուել, շատ քիչ են եղել համեմատ ժողովրդի պահանջներին, իսկ դորանց պակասը պէտք է լրացնէին այն ուսումնարանները, ուր աննպատակայարմար առարկաների մեծ քանակութիւնը խեղդել, միջոց չէ տուել նպատակին ծառայող առարկաներին զարգանալու: Բնական գիտութիւնները, որոնք մի մի զէնքեր են ապագայ քաղաքացիների ձեռքում ընկճելու բնութեան անհելի ոյժը, ծառայեցնելով այդ ոյժը յօգուտ իրանց, շատ աննշան տեղ են բռնել այդ տեսակ ուսումնարանների ծրագիրներում: Պակասել են այն ընդհանուր և պատմական գիտութիւնները, որոնք ֆակտեր են տալիս, որոնց հիման վրայ ապագայ քաղաքացին կարող կը լինի կանոնաւոր կերպով կշռել իր հայրենիքի կարիքները, իսկ նկարչութիւնը, որ ներկայ ինդուստրիայի մէջ մեծ դեր է խաղում, կամ բոլորովին բացակայ է եղել և կամ աւանդուել վերացական կերպով: Իսկ այդ բոլորից այն էր առաջանում, որ ուսումնարանը չէր ծառայում իր կոչման—նա ժողովրդին մի մի ապուշներ էր տալիս, որ և է ինքնուրոյն մտածողութիւնից զուրկ, ուրեմն և այդպիսի ուսումնարանները ժողովրդական կոչվել չեն կարող, որովհետև վնասում են ընդհանուրի շահերին: Այդ այդպէս լինելով, ինչ ասել կուզէ, որ ուսումնարաններից վերանում էր այն իսկական հաղորդիչ լարը, որ դիւրացնում է թէ ուսուցչի գործը և թէ ջլատում նրանց ներքին կապը. իսկ այդ դէպքում որչափ և ուսուցչի դիրքը, ուսումնարանի դրութիւնը (արտաքին) լաւացնես, մի և նոյն է, ոչինչ արդիւնք չէ կարելի ստանալ: Մէկի դրած հիմքը կը խորտակուի միւսի դրածով:

Միւս կողմից ուսումնարանը կորցնում է իր նշանակութիւնը, որով նա չէ ծառայում ընդհանուրի շահերին այն պատճառով, որ կլասիկական լեզուները, որոնք խլում են աշակերտի ամբողջ ժամերը, միջոց չեն տալիս նրան իւրացնելու այն առարկաները, որոնք զարգացնում են թէ նրա մտածողութիւնը և թէ նրա աչքը և ձեռքը, այդ գլխաւոր գործիքները, որոնց մարդս իր կարճատև կեանքում ծառայեցնում է իր գոյութեան, իսկ դրանց փոխարէն կլասիկական լեզուների հետ միասին սանի ուղեղը լցնում են այնպիսի առարկաներով, որոնք ոչինչ կապ կարող չեն ունենալ նրա կեանքի հետ: Եւ, վերջապէս, այդ լեզուները և առարկաները եթէ որոշ դեր էլ կատարելու լինէին, այդ էլ շատ քչերի համար. իսկ մի քանի անհատների համար միթէ պէտք է զոհել ընդհանրութիւնը: Այդ հարցը արծարծուեց Եւրոպայի մէջ առաջին անգամ Գերմանիայում, որ արձագանք գտաւ Ֆրանսիայում, Ռուսաստանում և Շվէյցարիայում: Այստեղ լուծվել է արդէն հարցը: Սխօլաստիկական առարկաները համարեա թէ գոյութիւն չունէին և հին ծրագիրների մէջ. իսկ վերջնական հարուածը ստացան եղածներն էլ: Նոր ծրագիրների մէջ մետաֆիզիկան գոյութիւն չունի. իսկ կլասիկական լեզուներին շատ սակաւ ժամեր է տուած, այդ էլ կամաւոր է այն սաներին, որոնք ցանկանում են, հակում ունեն դէպի այդ լեզուների ուսումնասիրութիւնը: Մինչև այժմ այն անհատները իրաւունք ունէին իրանց ուսումը շարունակել բարձրագոյն դպրոցներում, որոնք իրանց դաստիարակութիւնը ստացել էին որ և է կլասիկական միջնակարգ ուսումնարանում. սակայն նոր ծրագիրների միջից, եթէ կարելի է ասել, դուրս ձգելով կլասիկական դըպրոցների յենարանը կազմող առարկաները, այդ իրաւունքը տրվում է բոլորին, որոնք իսկապէս դրական կրթութիւն են ստացել րէալական դըպրոցներում և որոնք արդէն պատրաստ են և ընդունակ գիտակցաբար կատարելագործվելու բարձրագոյն դպրոցներում: Այսօր ժողովրդի դատաւճռին սպասող ծրագիրները ամփոփում են այնպիսի առարկաներ յիրաւի, որոնք ապագայ քաղաքացիներին կարող են սպառազինել այնպիսի զէնքերով, որոնք նրանց ամենաանհրաժեշտ և հաւատարիմ պաշտպանները կը լինեն գոյութեան կռուի մէջ. իսկ ինչպէս կը վերջանայ ընդհանուրի դատախազը: Ծրագիրների վրայ այսքանս կարող եմ ասել, որ նոքա կընդունվեն նոյնութեամբ, քանի որ մասնախմբի կատարած աշխատութիւնը —արտադրութիւն է իր ցանկութիւնների:

Ժընև. Զ.

իշխաններին ամեն ընտրողական իրաւունքից և օրէնքը խախտելու դէպքում սահմանում է բանտարկութիւն երկուսից մինչև հինգ տարի ժամանակով։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Մայիսի 31-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$23^1/_2$	պէնս
— — Համբուրգի վրա —	$199^3/_4$	պֆ.
— — Փարիզի վրա —	$247^1/_2$	սան.
Ոսկի — արժէ — —	8 ր.	40 կ.
Մաքսային կուպօններ — . . .	8 ›	39 ›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	25 ›
Բօրսային դիսկօնտներ — . . .	$3^3/_4$ և	6%.
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	100 ›	75 կ.
— — — — 2-րդ —	101 ›	— ›
— — — — 3-րդ —	100 ›	75 ›
— — — — 4-րդ —	100 ›	75 ›
— — — — 5-րդ —	100 ›	75 ›
Արևելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	100 ›	50 ›
— — 2-րդ —	100 ›	62 ›
— — 3-րդ —	100 ›	62 ›
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	242 ›	50 ›
— երկրորդ —	226 ›	75 ›
$5^1/_2$% րէնտա	105 ›	— ›
Ոսկեայ րէնտա.	186 ›	50 ›
Նոր կօնսօլիդած փոխառութիւն. .	157 ›	— ›
5% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	162 ›	50 ›
$5^1/_2$% գրաւական թղթեր Խերսօնի կալուած. բանկի.	99 ›	— ›
6% գրաւակ. թղ. Խարկօվի կալ. բան.	102 ›	37 ›
— — Պօլտավայի— —	102 ›	75 ›
— — Պետ.Տօլսկ. — —	102 ›	25 ›
— — Կիևվի — —	102 ›	50 ›
— — Մօսկվայի — —	103 ›	— ›
— — Բեսարաբ. Տավր.—	101 ›	50 ›
— — Նիժ. Սամար. —	103 ›	— ›
— — Վիլնայի —	102 ›	12 ›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	97 ›	— ›
— —Քութայիսի-18 և 43 տ.	97 ›	— ›
Վօլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	517 ›	— ›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	260 ›	75 ›
Րիբինսկ-Վօլօգօվի ընկ.	81 ›	25 ›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	93 ›	12 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	95 ›	75 ›
Օդէսայի — — .	96 ›	— ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը աւելի ամուր է։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ԺԸՆԷՎ. Զ. տպեցինք յօդուածը. լաւ է։ Շատ շնորհակալ ենք։

ԲԱԹՈՒՄ. Ս. Մ. Մենք ձեր նամակները, նոյնպէս Փօթիի Ս. Տ. Մ-ի յօդուածները այն պատճառով ենք հաւանում, որ նրանց մէջ շատ փաստեր և դիտողութիւն կայ։ Դժբաղդաբար հայերի մեծ մասը անընդունակ են դիտելու։

ԵՐԵՒԱՆ. Ս. Ղ. Ձեր գաւառական նամակները լաւ են. Առհասարակ լաւ են այն գրուածները, որտեղ շատ դիտողութիւն կայ, և քիչ փիլիսոփայութիւն։ Իսկ հայ գրողների մեծ մասը ամենևին դիտող չեն, բայց շատ են սիրում փիլիսոփայութիւններ անել։ Ձեր միւս յօդուածը չը կարողացանք հրատարակել։

ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս. Քահանան մեզ մօտ եկաւ։ Նա շուտով կուղարկի ձեզ Մակար կաթողիկոսի ձեր պահանջած լուսանկար պատկերները։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԽԱՐԿՕՎ ԳՆԱՑՈՂՆԵՐԻՆ

առաջարկում ենք ՌՈՒՖԻ առաջնակարգ Օտել (հիւրանոց)

Րիբնայա փողոցում։ Նօմէրները 75 կոպէկից մինչև 5 րուբլի։ Քաղաքիս կառապանները անախորժութեամբ տանում են վակզալից ճանապարհորդներին, որովհետև այստեղ „на чай" չեն տալիս։ Իսկ մեր հիւրանոցն ունի վակզալում սեփական ԿԱՌՔ։ Օտելում կայ ՎԱՆՆԱ, կան ռուս և արտասահմանի ԼՐԱԳԻՐՆԵՐ և ԲԻԼԻԱՐԴ։ Առաջնակարգ ՌԷՍՏՕՐԱՆ։ Խոհանոցը գտնվում է Մօսկվայի Էրմիտաժ ռեստօրանի հմուտ խոհարարի ձեռքում։ Ճաշը 60 կոպէկից մինչև 1 րուբլի 50 կոպ.։ Նախաճաշիկ 30 կ., ընթրիք 40 կ.։ Տասն օրից աւելի մնացողներին անում են զիջումն։ Գները ձեռնտու են։

Հասցէն ՌՈՒՖ, Րիբնայա փողոց ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ։
Րէստօրանի մէջ կայ „Օրկէստրիօն-Մօնստր"։ 4—10 (ե. շ.)—(հ)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ, բարձրագոյն հաստատած քաղաքային կանոնադրութեան 17 և 22 յօդ. և այս տարուայ մայիսի 5-ին կայացած քաղաքային դումայի որոշման համաձայն, հրաւիրում է պ.պ. տանտէրերին, որոնք ցանկանում են մասնակցել քաղաքային առաջիկայ 1887—1890 թ. չորսամեակի ընդհանուր ընտրութիւններին, ներկայացնել անմիջապէս քաղաքային գանձարանին մինչև այս տարուայ մայիսի 31-ը իրանց կալուածքների վերայ մնացած գնահատութեան հարկի ապառիկները։ Քաղաքային վարչութիւնը սրանով յայտարարում է, թէ այն անձինք, որոնք նշանակեալ ժամանակամիջոցին լիովին չեն ներկայացնիլ իրենց վրա մնացած ապառիկները, ընտրողական ցուցակներից դուրս կը գցուեն։ (120) 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է 'ի գիտութիւն ընդհանրութեան, թէ քաղաքային դուման, ի նկատի ունենալով առաջիկայ 1887—1890 չորսամեակի քաղաքային ընդհանուր ընտրութիւնները, 1886 թ. մայիսի 5-ի նիստում որոշեց:

1) կազմել և վերջացնել ընտրողական ցուցակներ մինչև ներկայ տարուայ օգոստոսի 1-ը։

2) ընդհանուր և անբաժան կալուածքում մասն ունեցողներին առաջարկել յայտնելու վարչութեանը մինչև Յուլիսի 1-ը ընդհանուր կալուածքում իրանց մասն ունենալու մասին, ցոյց տալով իրանց պատկանելի բաժինը։ Յայտարարութիւնը ներկայացնելուն պէս վարչութիւնը հաւաքած հարկը հաւասարապէս կը բաժանէ կալուածատէրերի մէջ, եթէ յայտնի է նրանց թիւը։

3) ընտրողների հաւատարմատարները և անչափահաս ընտրողների խնամակալները պէտք է ներկայացնեն եօթ օր ընտրութիւններից առաջ քաղաքագլխին՝ առաջինները սահմանած դրոշմաւոր թղթի վրա գրած իրանց հաւատարմաթղթերը (շրջաբ. Ն. Գ. Մինիստ. 1876 թ. Նոյեմբերի 26-ից, № 10,766), հաստատած նօտարի ձեռքով, եթէ նրանց յանձնողների ստորագրութիւնները ծանօթ չեն վարչութեանը, իսկ վերջինները խնամակալական հաստատութիւնների հրամանները, որով նրանք նշանակուած են խնամակալութեան կոչումի մէջ։ Ինչպէս հաւատարմատարներին, նոյնպէս և խնամակալներին գրել ընտրութեան ցուցակներում մի համարի տակ իրանց յանձնողների և խնամակալվողների հետ, իսկ ընտրողական ժողովի նիստի օրը, այդ անձանց անունները կախել նիստի դահլիճում։

4) վարչութեան կողմից պատրաստած ընտրողական ցուցակները, յայտնել ի գիտութիւն ընդհանրութեան Սեպտեմբերի 4-ին, իբրև յաւելուած տեղական լրագիրների, ուղարկել նրանց քաղաքիս ստորագրողներին և ցուցակները հանդէս հանել դումայի դահլիճում։

5) ընտրողական ցուցակներում եղած անկանոնաւորութեան դէմ քաղաքի բնակիչների կողմից արած նկատողութիւնները, ընդունել քաղաքային վարչութեան մէջ բացառապէս Սեպտեմբերի 7-ից մինչև 21 և նրանից յետոյ ցուցակները ներկայացնել դումայի հաստատութեանը։ Քաղաքային վարչութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու այս գրուածները, որպէս զի այն անձինք, որոնք ընտրութեան ժամանակ ձայն ունին, իր ժամանակին ուղարկեն Քաղաքային վարչութեանը այդ մասին իրանց նկատողութիւնները։ (121) 2—3

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES

PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ։

Հինգշաբթի 12-ին յունիսի ԲԱԹՈՒՄԻՑ դուրս կը գնայ RIO-GRANDE (ՐԻՕ-ԳՐԱՆԴԷ) շոգենաւը, նաւապետ REVEL (ՐԷՎԷԼ) մտնելով Կ. Պօլիս և Զմիւռնիա և յարակցելով Եաֆա, Պօրտ-Սէյիդ և Ալէքսանդրիա գնացող ընկերութեան շոգենաւերի հետ։

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԳՈՒ պ. պ. ԷԼԼԷՐՍ ԲՈՒՐԿՀԱՐԴԻՆ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԷԶՈՒՐԵԱՆ ՀԷԶՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։ 2—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

(N. PAQUET ET COM.)

Չորեքշաբթի, յունիսի 11-ին, „ԱՐՄԵՆԻԱ" (ARMENIE) շոգենաւը, նաւապետ ՇԷՕԼՏ (SCHEULT) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ։ Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Րէնօին, նախկին Արծրունու գալլերէում, № 103. 3—4

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար ու ՄԱՏՉԵԼԻ ՉԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշուարարութիւնները առանց ուսուցչի օգնութեանը ուսումնասիրելու համար։

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Վաճառվում է Կենտ. գրավաճառանոցում, եղբարց Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Лабораторная, № 11։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով С. П. Мануэльянцу.

Գինն է ամեն սեղ 2 րուբլի։

23—30

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

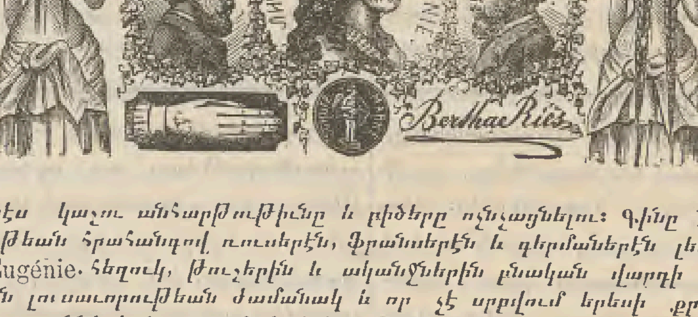

Էլէկսիր-Melange. Մազերի արագ և առատ բուսցնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց։ Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով։

Բալզամ— Eugénie. դափնեա և պսակի փունջի ծաղիկներից, երեսին, շլինքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարօնի սպիտակութիւն տալու համար, շուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բծերը ոչնչացնելու։ Գինը 1 ր. 75 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, Ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով։

Կարմրադեղ—Eugénie. հեղուկ, թուշերին և պռունկներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից։ Առաջարկվում է մանաւանդ թատրօնների և պարահանդէսների համար։ Գինը 1 ր. 50 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով։

Այդ բոլոր երեք կօսմէտիական արդիւնքները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պարունակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր։ Բէրթա Րիս.

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ՊՕՄԱԴ

Իսկական «Pasta Eugénie», դերազանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախորժ երևոյթների դէմ։ Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն։ Գինը մի սրուակի համար 1 ր. 60 կ.

Քինին-գլիցէրինեան պօմադ պերուական բալզամից, մազերը անդացնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար։ Գ. 2 ր. սրուակի համար։

Ձեռքերի սպօմադ։ Գինը սրուակի համար 1 ր. 30 կ.։ Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «հրեշտակ» և հնարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Իսկական «Poudre-Eugenie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձինով 1 ր. 50 կ., առանց վրձինի 1 ր. 20 կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Րիսգուտմանի» գործարանի։

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում Վ. Գրիվնակի գեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Զուբալօվի տանը։ 42—100

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Ցանկն է առնում թարգմանել ֆրանսերէնից, գերմաներէնից և անգլիերէնից մատչելի գներով։ Հարցնել «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը։

29—100

ՇՕԿՕԼԱԴ

Ս. ՍԻՈՒ և ԸՆԿ.

(Ц. 4857.) 15—50 (ե)

Дозволено цензурою, Тифлисъ 2 Іюня 1886 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская у. д. каз